

Datum van
inontvangstneming

:

13/11/2014

Zaak C-469/14

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

14 oktober 2014

Verwijzende rechter:

Finanzgericht Hamburg (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

29 augustus 2014

Verzoekende partij:

Masterrind GmbH

Verwerende partij:

Hauptzollamt Hamburg-Jonas

[Or. 1]

BESCHIKKING

In de zaak

Masterrind GmbH,

[OMISSIS] [OMISSIS] Verden,

- verzoekster -

[OMISSIS]

tegen

Hauptzollamt Hamburg-Jonas,

[OMISSIS] Hamburg, [OMISSIS]

- verweerder -

inzake uitvoerrestitutie

heeft de Gemeinsame Senat des Finanzgerichts Hamburg für die Länder Freie und Hansestadt Hamburg, Niedersachsen und Schleswig-Holstein, [OMISSIS] na de terechtzitting op 29 augustus 2014 [OMISSIS]

[Or. 2]

beslist:

1. De behandeling van de zaak wordt geschorst.
2. Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie worden de volgende prejudiciële vragen gesteld:
 - a) Dient de regeling in punt 1.4 van hoofdstuk V van bijlage I bij verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97 (PB L 3, blz. 1), volgens welke dieren na een transporttijd van 14 uur een voldoende rusttijd van ten minste een uur moeten krijgen, in het bijzonder om te worden gedrenkt en zo nodig gevoederd, waarna zij opnieuw gedurende 14 uur kunnen worden vervoerd, aldus te worden uitgelegd dat de vervoersperioden ook kunnen worden onderbroken door een rusttijd van langer dan een uur of door meerdere rusttijden waarvan er één ten minste een uur duurt?
 - b) Is het betaalorgaan van een bepaalde lidstaat gebonden aan de vermelding die door de officiële dierenarts van de plaats van uitgang is aangebracht overeenkomstig artikel 2, lid 3, van verordening (EU) nr. 817/2010 van de Commissie van 16 september 2010 tot vaststelling, op grond van verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad, van uitvoeringsbepalingen met betrekking tot de voor de toekenning van uitvoerrestituties te vervullen voorwaarden in verband met het welzijn van levende runderen tijdens het vervoer (PB L 245, blz. 16), zodat de rechtmatigheid van de weigering om de vermelding aan te brengen alleen kan worden getoetst door die autoriteit waaraan het handelen van de betrokken dierenarts kan worden toegerekend, of vormt de vermelding door de officiële dierenarts louter een procedurele ambtelijke handeling die alleen tegelijk met de tegen de inhoudelijke beslissing van het betaalorgaan in te stellen rechtsmiddelen kan worden aangevochten?

[OMISSIS]

[Or. 3]

Motivering:

I.

Verzoekster komt op tegen de terugvordering van de uitvoerrestitutie door het Hauptzollamt.

Bij uitvoeraangifte van 16 juni 2011 heeft verzoekster zes fokrunderen met productcode 0102 1010 9140 voor uitvoer naar Marokko aangegeven bij het Hauptzollamt Braunschweig – douanekantoor Göttingen – en hiervoor de vooruitbetaling van de uitvoerrestitutie aangevraagd, die door het betrokken Hauptzollamt bij besluit van 13 juli 2011 conform het verzoek werd toegekend.

De dieren werden op 16 juni 2011 vanaf 10.30 uur in Northeim op een vrachtwagen geladen die omstreeks 11.30 uur van de plaats van inlading vertrok. Nog dezelfde dag bereikte het dierentransport om 19.00 uur Wasserbillig (Luxemburg), waar het transport voor één uur werd onderbroken om de dieren te verzorgen. Na een rijtijd van weer twee uur werd het transport vanwege de wettelijk voorgeschreven rij- en rusttijden in het wegvervoer op grond van verordening (EG) nr. 561/2006¹ voor een tweede keer onderbroken in Épinal (Frankrijk), voor een duur van 10 uur tot de ochtend van 17 juni 2011, voordat het rond 8.00 uur werd voortgezet. De haven in Sète werd op 17 juni 2011 om 17.00 uur bereikt. Daar werden de dieren aansluitend op een schip geladen om verder te worden vervoerd naar Marokko.

Bij schrijven van 17 januari 2012 informeerde het Hauptzollamt verzoekster dat de officiële dierenarts op het douanekantoor van uitgang Sète op de achterzijde van het controle-exemplaar de vermelding „Non conforme au contrôle officiel visé à l'article 2 du règlement (CE) n° 817/2010” met betrekking tot alle dieren had geplaatst, en gaf haar de gelegenheid om bij de Franse autoriteit de rechtmatigheid van de vermelding van de dierenarts te laten toetsen. Tijdens een latere bespreking bij de Franse veterinaire autoriteit te Montpellier waaraan ook verzoekster heeft deelgenomen, bleek dat de Franse veterinaire autoriteiten de vermelding „Non conforme” plaatsen, als het dierentransport een totale transporttijd van 31 uur overschrijdt, de voor vrachtwagenchauffeurs wettelijk **[Or. 4]** voorgeschreven rij- en rusttijden meegerekend.

Bij wijzigingsbeschikking van 5 juni 2012 vorderde het Hauptzollamt de aan verzoekster bij vooruitbetaling toegekende uitvoerrestitutie met een toeslag van 10 % terug met de opmerking dat zij niet had aangetoond de Unierechtelijke bepalingen inzake dierenbescherming te hebben nageleefd. Conform artikel 2,

¹ – Verordening (EG) nr. 561/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 15 maart 2006 tot harmonisatie van bepaalde voorschriften van sociale aard voor het wegvervoer, tot wijziging van verordening (EEG) nr. 3821/85 en (EG) nr. 2135/98 van de Raad en tot intrekking van verordening (EEG) nr. 3820/85, PB L 102, blz. 1.

lid 2, eerste alinea, sub a, van verordening (EU) nr. 817/2010² dient de officiële dierenarts van de plaats van uitgang te onderzoeken of de bepalingen van verordening (EG) nr. 1/2005 zijn nageleefd, en dient hij in een verslag van het voorgeschreven model te verklaren of de bevindingen van de verrichte controles al dan niet bevredigend waren (tweede alinea). In casu heeft de officiële dierenarts op het douanekantoor van uitgang Sète op de achterzijde van het controle-exemplaar de vermelding „Non conforme au contrôle officiel vise a l'article 2 du reglement (CE) n° 817/2010” geplaatst met betrekking tot alle dieren, zodat de eerder toegekende restitutie dient te worden terugbetaald, aldus het Hauptzollamt.

Verzoekster heeft bezwaar gemaakt tegen de wijzigingsbeschikking van 5 juni 2012 en heeft zich daarna tot de Europese Commissie gewend over de uitlegging van de in verordening (EG) nr. 1/2005 vastgestelde transporttijd en rusttijden. De Commissie heeft bij schrijven van 27 juli 2012 (directoraat-generaal Gezondheid en Consumentenbescherming, directie G, veterinaire zaken en internationale betrekkingen, Ares (2012) 913978, Bernhard Van Gothem) en 7 maart 2013 (directoraat-generaal Gezondheid en Consumentenbescherming, directie A, Algemene zaken, Sanco A2/BMA/sv (2013) 306919, Demetris Vryonides) dienaangaande het volgende geantwoord: in bijlage I bij hoofdstuk V van verordening (EG) nr. 1/2005³ wordt de maximale transporttijd voor verschillende diersoorten vastgelegd. Voor runderen bedraagt de toegestane transporttijd maximaal 29 uur, te rekenen vanaf het inladen en inclusief een rusttijd van één uur in het voertuig. In het belang van de dieren, in het bijzonder met inachtneming van de nabijheid van de plaats van bestemming, mag de [Or. 5] transporttijd met twee uur worden verlengd. Indien deze bepalingen van de verordening in onderling verband worden beschouwd, kan worden vastgesteld dat de transporttijd bij runderen niet langer mag zijn dan 31 uur.

Bij beschikking van 19 juli 2013 heeft het Hauptzollamt het bezwaar van verzoekster afgewezen met de motivering dat verzoekster gebonden is aan de beslissing van de bevoegde Franse dierenarts wiens vermelding „Non conforme” na de correspondentie met de Europese Commissie niet gecorrigeerd is, aldus het Hauptzollamt.

In haar op 21 augustus 2013 ingestelde beroep handhaaft verzoekster haar vordering. Zij wijst erop dat bij verordening nr. 1/2005 is geregeld dat na de eerste vervoersperiode een rusttijd van ten minste één uur moet volgen. De aan te

² – Verordening (EU) nr. 817/2010 van de Commissie van 16 september 2010 tot vaststelling, op grond van verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad, van uitvoeringsbepalingen met betrekking tot de voor de toekenning van uitvoerrestituties te vervullen voorwaarden in verband met het welzijn van levende runderen tijdens het vervoer (PB L 245, blz. 16, hierna: „verordening nr. 817/2010”).

³ – Verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97, PB [L 3, blz. 1].

houden rusttijd kan dus ook meer dan een uur bedragen, met als gevolg dat de totale transporttijd ook langer dan 31 uur kan duren.

Verzoekster concludeert

tot nietigverklaring van de wijzigingsbeschikking van 18 juni 2012 en van de beschikking op bezwaar van 19 juli 2013.

Het Hauptzollamt concludeert

tot verwerping van het beroep.

Het benadrukt dat het is gebonden aan de negatieve controlevermelding van de officiële dierenarts te Sète.

[OMISSIS]

[Or. 6]

II.

[OMISSIS] [Rechtsgrondslag voor schorsing en prejudiciële verwijzing]

1. Rechtskader

Volgens de Senat zijn de volgende Unierechtelijke bepalingen van belang voor de beslechting van het geding:

a) verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad van 22 oktober 2007 houdende een gemeenschappelijke ordening van de landbouwmarkten en specifieke bepalingen voor een aantal landbouwproducten (Integrale-GMO-verordening), PB L 299, blz. 1) (hierna: „verordening nr. 1234/2007”):

Artikel 168

Uitvoerrestituties voor levende dieren in de sector rundvlees

Met betrekking tot de producten van de sector rundvlees wordt de restitutie bij uitvoer van levende dieren slechts toegekend en uitbetaald wanneer is voldaan aan de voorschriften van de Gemeenschap inzake het welzijn van dieren en meer in het bijzonder inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer.

b) verordening (EU) nr. 817/2010 van de Commissie van 16 september 2010 tot vaststelling, op grond van verordening (EG) nr. 1234/2007 van de Raad, van uitvoeringsbepalingen met betrekking tot de voor de toekenning van uitvoerrestituties te vervullen voorwaarden in verband met het welzijn van

levende runderen tijdens het vervoer, PB L 245, blz. 16 (hierna: „verordening nr. 817/2010”):

Artikel 1

Toepassingsgebied

Op grond van artikel 168 van verordening (EG) nr. 1234/2007 wordt de betaling van de restituties bij uitvoer van levende runderen van GN-code 0102 (hierna: „dieren”), afhankelijk gesteld van de naleving, tijdens het vervoer van de dieren tot de eerste lossingsplaats in het derde land van de eindbestemming, van de artikelen 3 tot en met 9 van verordening (EG) [Or. 7] nr. 1/2005, alsmede van de daarin genoemde bijlagen, en van de onderhavige verordening.

Voor de toepassing van deze verordening geldt bij vervoer over de weg de plaats waar het eerste dier definitief uit een wegvoertuig wordt gelost, als „eerste lossingsplaats in het derde land van de eindbestemming”; hieronder vallen derhalve niet de plaatsen waar de reis wordt onderbroken om te rusten of de dieren te voederen of te drenken.

Artikel 2

Controle in het douanegebied van de Gemeenschap

(1) De dieren mogen het douanegebied van de Gemeenschap slechts via de volgende plaatsen van uitgang verlaten:

- a) een inspectiepost aan de grens die bij beschikking van de Commissie is erkend voor de veterinaire controles van levende hoefdieren uit derde landen, of
- b) een door de lidstaat aangewezen plaats van uitgang.

(2) Een officiële dierenarts op de plaats van uitgang gaat overeenkomstig richtlijn 96/93/EG van de Raad voor de dieren waarvoor een uitvoeraangifte aanvaard is, na of:

- a) de voorwaarden van verordening (EG) nr. 1/2005 vanaf de plaats van vertrek in de zin van artikel 2, onder r), van die verordening tot de plaats van uitgang zijn vervuld,
en
- b) de vervoersomstandigheden tijdens de verdere reis in overeenstemming zijn met verordening (EG) nr. 1/2005 en de nodige maatregelen zijn getroffen om de inachtneming ervan tot de eerste lossing in het derde land van de eindbestemming te verzekeren.

De officiële dierenarts die de controle uitgevoerd heeft, moet een verslag overeenkomstig het model in bijlage I opstellen waarin hij verklaart dat de bevindingen van de overeenkomstig de eerste alinea verrichte controle al dan niet bevredigend waren. [...]

(3) Indien de officiële dierenarts van de plaats van uitgang zich ervan heeft vergewist dat de in lid 2 genoemde voorwaarden zijn vervuld, certificeert hij dit door een van de in bijlage II opgenomen vermeldingen alsmede een stempel en zijn handtekening aan te brengen op het document **[Or. 8]** dat het verlaten van het douanegebied van de Gemeenschap bewijst, hetzij in vak J van het controle-exemplaar T5, hetzij op de meest passende plaats van het nationale document.

(4) De officiële dierenarts van de plaats van uitgang vermeldt op het in lid 3 bedoelde document het totale aantal dieren waarvoor de uitvoeraangifte aanvaard is, onder aftrek van het aantal dieren dat onderweg gekalfd heeft (ook ontijdig) of waarvoor de voorschriften van verordening (EG) nr. 1/2005 niet in acht zijn genomen.

Artikel 4

Procedure voor de restitutiebetaling

(1) Uiterlijk bij de indiening van de uitvoeraangifte verstrekt de exporteur de bevoegde autoriteit van de lidstaat waar de uitvoeraangifte wordt aanvaard, alle nodige gegevens over de reis.

Tegelijkertijd of uiterlijk zodra hij daarvan kennis heeft gekregen, brengt de exporteur de bevoegde autoriteit op de hoogte van elke mogelijke overlading in een ander vervoermiddel.

(2) Overeenkomstig artikel 46 van verordening (EG) nr. 612/2009 opgestelde aanvragen om betaling van de uitvoerrestitutie moeten binnen de in dat artikel vastgestelde termijn worden aangevuld met de volgende bewijsstukken:

a) het naar behoren ingevulde document als bedoeld in artikel 2, lid 3,

en

b) de in artikel 3, lid 2, derde alinea, bedoelde verslagen.

(3) Indien door omstandigheden buiten de wil van de exporteur de in artikel 3, lid 1, bedoelde controle niet kon worden verricht, kan de bevoegde autoriteit op een met redenen omkleed verzoek van de exporteur andere documenten aanvaarden die ten haren genoegen bewijzen dat verordening (EG) nr. 1/2005 in acht genomen is.

[Or. 9]

Artikel 5

Niet-betaling van de uitvoerrestitutie

(1) De totale som van de uitvoerrestitutie per dier, berekend overeenkomstig de tweede alinea, wordt niet betaald voor:

- a) dieren die tijdens het vervoer zijn gestorven, behalve in het in lid 2 genoemde geval;
- b) dieren die tijdens het vervoer nog vóór de eerste lossing in het derde land van de eindbestemming hebben gekalfd (ook ontijdig);
- c) dieren waarvoor de bevoegde autoriteit op grond van de in artikel 4, lid 2, bedoelde documenten en/of andere gegevens over de naleving van deze verordening waarover zij beschikt, van oordeel is dat de artikelen 3 tot en met 9 van verordening (EG) nr. 1/2005, alsmede de daarin genoemde bijlagen niet in acht zijn genomen.

Het gewicht van een dier waarvoor de restitutie niet wordt betaald, wordt forfaitair bepaald door het totale gewicht in kg dat in de uitvoeraangifte vermeld is, te delen door het totale aantal dieren dat in diezelfde aangifte is vermeld. [...]

c) verordening (EG) nr. 1/2005 van de Raad van 22 december 2004 inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer en daarmee samenhangende activiteiten en tot wijziging van de richtlijnen 64/432/EEG en 93/119/EG en van verordening (EG) nr. 1255/97 (PB L 3, blz. 1) (hierna: „verordening nr. 1/2005”):

Artikel 2

Definities

Voor de toepassing van deze verordening wordt verstaan onder:

- h) „controleposten”: controleposten zoals bedoeld in verordening (EG) nr. 1255/97;
- i) „plaats van uitgang”: een grensinspectiepost of andere door een lidstaat aangewezen plaats waar dieren het douanegebied van de Gemeenschap verlaten;
- j) „transport”: de gehele vervoersoperatie van de plaats van vertrek tot de plaats van bestemming, met inbegrip van het lossen, het stallen en het laden tijdens tussenstops;

[Or. 10]

- k) „houder”: een natuurlijke persoon of rechtspersoon, met uitzondering van de vervoerder, die permanent of tijdelijk voor dieren verantwoordelijk is of ermee omgaat;
- l) „veeschip”: een vaartuig dat gebruikt wordt of bedoeld is voor het vervoer van als landbouwhuisdier gehouden eenhoevigen, runderen, schapen, geiten of varkens, met uitzondering van roroschepen en vaartuigen die dieren vervoeren in verplaatsbare containers;
- m) „lang transport”: een transport van meer dan 8 uur, gerekend vanaf het tijdstip waarop het eerste dier van de partij verplaatst wordt;
- n) „vervoermiddel”: een weg- of spoorvoertuig, vaartuig of luchtvaartuig dat wordt gebruikt voor het vervoer van dieren;

[...]

- r) „plaats van vertrek”: de plaats waar het dier voor het eerst in een vervoermiddel geladen wordt, op voorwaarde dat het daar ten minste gedurende 48 uur voor het vertrek gestald is geweest.

Verzamelcentra die erkend zijn overeenkomstig de communautaire veterinaire wetgeving kunnen evenwel als plaats van vertrek beschouwd worden, indien

- i) de afstand tussen de eerste laadplaats en het verzamelcentrum minder dan 100 km bedraagt; of
 - ii) de dieren gedurende ten minste zes uur voor het vertrek uit het verzamelcentrum met voldoende strooisel en drinkwater, indien mogelijk niet aangebonden, gestald zijn geweest;
- s) „plaats van bestemming”: de plaats waar een dier uit een vervoermiddel geladen wordt en:
 - i) gedurende ten minste 48 uur voor het vertrek gestald wordt;

[...] of

- ii) geslacht wordt;

- t) „overlaadplaats”: elke halteplaats tijdens de reis die niet een plaats van bestemming is, met inbegrip van een plaats waar de dieren, na al dan niet gelost te zijn, op een ander vervoermiddel overgaan;

[...]

[Or. 11]

- w) „vervoer”: de verplaatsing van dieren met behulp van een of meer vervoermiddelen en de daarmee samenhangende activiteiten, zoals laden, lossen, overladen en rusten, tot aan het moment waarop alle dieren op de plaats van bestemming zijn uitgeladen;

[...]

Artikel 3

Algemene voorwaarden voor het vervoer van dieren

Het is verboden dieren te vervoeren of te laten vervoeren op zodanige wijze dat het de dieren waarschijnlijk letsel of onnodig lijden berokkent.

Bovendien moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- a) vooraf zijn alle nodige voorzieningen getroffen om de duur van het transport tot een minimum te beperken en tijdens het transport in de behoeften van de dieren te voorzien;

[...]

- f) het transport wordt zonder oponthoud tot de plaats van bestemming uitgevoerd, en de omstandigheden voor het welzijn van de dieren worden regelmatig gecontroleerd en naar behoren in stand gehouden;

[...]

- h) de dieren krijgen op gezette tijden water, voeder en rust, in kwaliteit en in kwantiteit afgestemd op hun soort en grootte.

Artikel 6

Vervoerders

[...]

(3) De vervoerders vervoeren de dieren in overeenstemming met de technische voorschriften in bijlage I.

[...]

[Or. 12]

Bijlage I

Technische voorschriften

(als bedoeld in artikel 6, lid 3, artikel 8, lid 1, artikel 9, lid 1, en lid 2, onder a))

[...]

Hoofdstuk V

Tussenpozen voor het drenken en het voederen, alsmede transport- en rusttijden

1. Als landbouwhuisdier gehouden eenhoevigen, runderen, schapen, geiten en varkens

1.1. De voorschriften van deze afdeling zijn van toepassing op het vervoer van als landbouwhuisdier gehouden eenhoevigen, met uitzondering van geregistreerde eenhoevigen, runderen, schapen, geiten en varkens, met uitzondering van het luchtvervoer.

1.2. De transporttijd van dieren die behoren tot de in punt 1.1 bedoelde soorten, mag niet langer zijn dan 8 uur.

1.3. De in punt 1.2 genoemde maximale transporttijd kan worden verlengd indien aan de aanvullende voorschriften van hoofdstuk VI is voldaan.

1.4. Wanneer wegvoertuigen worden gebruikt die voldoen aan de voorschriften van punt 1.3, gelden de volgende tussenpozen voor het voederen en drenken, alsmede de volgende transport- en rusttijden:

- a) Kalveren, lammeren, jonge geiten en niet gespeende veulens op melkvoeding alsmede niet gespeende biggen moeten na een transporttijd van 9 uur een voldoende rusttijd van ten minste 1 uur krijgen, waarin zij met name gedrenkt en zo nodig gevoederd worden. Na deze rusttijd kunnen zij opnieuw gedurende 9 uur worden vervoerd.
- b) Voor varkens bedraagt de maximale transporttijd 24 uur. Tijdens het transport moeten de dieren voortdurend toegang hebben tot water.
- c) Voor als landbouwhuisdier gehouden eenhoevigen bedraagt de maximale transporttijd 24 uur. Tijdens het transport moeten zij om de 8 uur worden gedrenkt en zo nodig gevoederd.
- d) Alle andere dieren van de in punt 1.1 bedoelde soorten moeten na een transporttijd van 14 uur een voldoende rusttijd van ten minste 1 uur krijgen, waarin zij worden gedrenkt en zo nodig **[Or. 13]** gevoederd. Na deze rusttijd kunnen zij opnieuw gedurende 14 uur worden vervoerd.

1.5. Na de vastgestelde transporttijd moeten de dieren worden uitgeladen, gevoederd en gedrenkt, en moeten zij een rusttijd van ten minste 24 uur krijgen.

1.6. De dieren mogen niet per trein worden vervoerd indien de maximale transporttijd langer is dan voorgeschreven in punt 1.2. De in punt 1.4 voorgeschreven transporttijden zijn evenwel van toepassing indien is voldaan aan

de voorwaarden bedoeld in de punten 1.3 en 1.4, met uitzondering van de rusttijden.

1.7a) De dieren mogen niet over zee worden vervoerd indien de maximale transporttijd langer is dan die voorgeschreven in punt 1.2, behalve indien is voldaan aan de voorwaarden bedoeld in de punten 1.3 en 1.4, met uitzondering van de transport- en rusttijden.

b) Bij zeevervoer waarbij op gezette tijden een rechtstreekse verbinding wordt verzorgd tussen twee verschillende plaatsen in de Gemeenschap met voertuigen die op de schepen worden geladen zonder dat de dieren worden gelost, moeten de dieren na te zijn ontscheept in de haven van bestemming of in de onmiddellijke omgeving, een rusttijd van 12 uur krijgen, tenzij de transporttijd op zee deel uitmaakt van het algemene schema van de punten 1.2 tot en met 1.4.

1.8. In het belang van de dieren kunnen de transporttijden bedoeld in de punten 1.3, 1.4 en 1.7, onder b), met twee uur worden verlengd, met name gelet op de nabijheid van de plaats van bestemming.

2. Relevantie van de prejudiciële vragen

De Uniewetgever heeft op grond van artikel 1 van verordening nr. 817/2010 de betaling van restituties bij uitvoer van levende runderen van GN-code 0102 overeenkomstig artikel 168 van verordening nr. 1234/2007 (zie arrest van het Hof van 17 januari 2008, C-37/06, punt 47) afhankelijk gesteld van de naleving, tijdens het vervoer van de dieren tot de eerste lossingsplaats in het derde land van de eindbestemming, van de artikelen 3 tot en met 9 van verordening (EG) nr. 1/2005 en de daarin genoemde bijlagen alsmede van de bepalingen van verordening nr. 817/2010. In hoofdstuk V van bijlage I bij verordening nr. 1/2005 heeft de Uniewetgever bepaald dat als landbouwhuisdier gehouden runderen bij gebruik van een – zoals in casu – **[Or. 14]** in punt 1.3 bedoeld voertuig na een transporttijd van 14 uur een voldoende rusttijd van ten minste één uur krijgen, waarin zij worden gedrenkt en zo nodig gevoederd; na deze rusttijd kunnen zij opnieuw gedurende 14 uur worden vervoerd (punt 1.4). In het belang van de dieren kan deze transporttijd overeenkomstig punt 1.8 met twee uur worden verlengd, met name gelet op de nabijheid van de plaats van bestemming. In artikel 2, lid 2, eerste alinea, sub a, van verordening nr. 817/2010 heeft de Uniewetgever bovendien geregeld dat de officiële dierenarts op de plaats van uitgang nagaat of de voorwaarden van verordening (EG) nr. 1/2005 vanaf de plaats van vertrek tot de plaats van uitgang zijn vervuld; de officiële dierenarts stelt een verslag op van de controle, waarin hij verklaart dat de bevindingen van de verrichte controle al dan niet bevredigend waren (artikel 2, lid 2, tweede alinea, van verordening nr. 817/2010). Indien de officiële dierenarts van de plaats van uitgang – aldus artikel 2, lid 3, van verordening nr. 817/2010 verder – zich ervan heeft vergewist dat de in lid 2 genoemde voorwaarden zijn vervuld, certificeert hij

dit door een vermelding alsmede een stempel en zijn handtekening aan te brengen op het document inzake het verlaten van het douanegebied van de Gemeenschap.

De bijzonderheid van het litigieuze dierentransport is gelegen in het feit dat het vervoer van de dieren vanaf de plaats van vertrek Northeim tot aan de plaats van uitgang Sète, verdeeld over drie vervoersperiodes, in totaal 19 1/2 uur heeft geduurd (= 8 1/2 uur van Northeim tot Wasserbillig, 2 uur van Wasserbillig tot Épinal en 9 uur van Épinal tot Sète). Dat verzoekster het traject van Northeim naar Sète niet in twee, maar in drie vervoersperiodes heeft onderverdeeld, acht de Senat uit Unierechtelijk oogpunt niet bezwaarlijk, aangezien noch de afzonderlijke vervoersperiodes noch de eerste en de tweede respectievelijk de tweede en de derde vervoersperiode samen een tijdvak van 14 uur hebben overschreden, en dus voldeden aan de Unierechtelijke bepalingen van punt 1.4, sub d, van hoofdstuk V van bijlage I bij verordening nr. [1/2005] – namelijk een maximale transporttijd van 28 uur, die uiterlijk na een eerste vervoersperiode van 14 uur dient te worden onderbroken door een rusttijd van ten minste één uur (zie in dit verband arrest van het Hof van 9 oktober 2008, C-277/06, punt 15). De drie vervoersperiodes werden echter onderbroken door twee rusttijden van in totaal 11 uur. Afhankelijk van de vraag of een langere rusttijd dan één uur uit Unierechtelijk oogpunt toelaatbaar is, heeft verzoekster gedurende het transport van de dieren tot **[Or. 15]** aan hun eerste lossing in het derde land van de eindbestemming de artikelen 3 tot en met 9 van verordening (EG) nr. 1/2005 en de daarin genoemde bijlagen al dan niet nageleefd.

Voor zover verordening (EG) nr. 1/2005 – en dan met name de regeling in punt 1.4, sub d, van hoofdstuk V van bijlage I – in strijd met de opvatting van de Europese Commissie een onderbreking van de vervoersperiodes door een langere rusttijd dan één uur toelaat, is het slagen van de vordering verder vanzelfsprekend afhankelijk van de vraag of het Hauptzollamt gebonden is aan de negatieve controlevermelding overeenkomstig artikel 2, leden 2 en 3, van verordening nr. 817/2010 van de officiële dierenarts in Sète of dat het bevoegd was te beslissen dat het dierentransport in overeenstemming met de bepalingen van verordening (EG) nr. 1/2005 is uitgevoerd.

[OMISSIS] [termijn van artikel 46 van verordening nr. 612/2009 voor de aanvraag om betaling van uitvoerrestitutie in acht genomen, aangezien ook het controle-exemplaar met de negatieve controlevermelding een „naar behoren ingevuld” document in de zin van verordening nr. 817/2010 is]

3. Rechtsoverwegingen van de Senat

a) Eerste prejudiciële vraag

Het Hof van Justitie van de Europese Unie heeft in zijn opmerkingen vooraf in het arrest van 9 oktober 2008 (C-277/06) verklaard dat punt 48, punt 4, sub d, van de bijlage bij richtlijn 91/628/EEG – de voorloper van verordening (EG) **[Or. 16]**

nr. 1/2005 – in die zin dient te worden opgevat dat een maximale reistijd van 28 uur met een rusttijd van minimaal één uur is toegestaan (punt 16). Ook advocaat-generaal Mengozzi had in zijn conclusie in zaak C-277/06 benadrukt dat „de duur van een reis bijvoorbeeld 50 uur mag bedragen, namelijk twee (maximale) vervoersperioden van elk 14 uur, onderbroken door een rusttijd van 22 uur” (punt 18). Aangezien verordening (EG) nr. 1/2005 de bepalingen van richtlijn 91/628/EEG met betrekking tot de reistijd en rusttijden inhoudelijk overneemt, gaat de verwijzende Senat ervan uit dat ook in het kader van verordening (EG) nr. 1/2005 de maximale reistijd over de weg van 28 uur dient te worden onderbroken door een rusttijd die ten minste één uur dient te bedragen, maar ook langer mag duren.

De Senat is zich ervan bewust dat de Uniewetgever in artikel 3, tweede alinea, sub a, van verordening nr. 1/2005 de voorwaarde heeft geformuleerd dat voorafgaand aan het transport alle nodige voorzieningen zijn getroffen om de duur van het transport tot een minimum te beperken en tijdens het transport in de behoeften van de dieren te voorzien. Deze voorwaarde leidt volgens de verwijzende Senat echter niet noodzakelijkerwijs tot een opvatting van de in bijlage I opgenomen bepalingen met betrekking tot de transporttijd en rusttijden die de Europese Commissie klaarblijkelijk aanhangt. De Uniewetgever zal de eis van artikel 3, tweede alinea, sub a, van verordening nr. 1/2005 met betrekking tot artikel 6, lid 3, van verordening nr. 1/2005 immers zeer waarschijnlijk bindend in bijlage I hebben geconcretiseerd en in zoverre in punt 1.4, sub d, hebben bepaald dat de vervoersperioden dienen te worden onderbroken door een rusttijd die minimaal een uur moet duren.

De Senat heeft zich afgevraagd of de rusttijd van punt 1.4, sub d, van hoofdstuk V van bijlage I bij verordening nr. 1/2005 uitsluitend mag worden gebruikt om de dieren te drenken en/of te voederen. Een restrictieve uitlegging van de rusttijd in deze zin zou onder meer tot gevolg hebben dat het exporteurs niet is toegestaan het vervoer van de dieren te onderbreken om – zoals in casu – te voldoen aan de voor bestuurders in het nationale en grensoverschrijdende wegverkeer binnen de Unie geldende rijtijden en rusttijden op grond van verordening (EG) nr. 561/2006. Een dergelijke opvatting van de rusttijd in de zin van punt **[Or. 17]** 1.4., sub d, is volgens de Senat evenwel niet mogelijk gezien het gebruik van het bijwoord „insbesondere” in de Duitse taalversie, dat ook te vinden is in de Engelse en Franse taalversie („in particular” respectievelijk „notamment”). De Uniewetgever zal hiermee tot uitdrukking willen hebben gebracht dat de verzorging van de dieren juist niet de enige reden voor de rusttijd vormt. Vanzelfsprekend moet bij elke rusttijd, ongeacht om welke reden, de verzorging van de dieren zijn gewaarborgd en door de exporteur worden aangetoond, dat wil zeggen door de bestuurder worden gedocumenteerd.

Gezien het bovenstaande geeft de verwijzende Senat de voorkeur aan een opvatting van punt 1.4, sub d, van hoofdstuk V van bijlage I bij verordening nr. 1/2005 in die zin dat de maximale transporttijd van 28 uur zowel door

meerdere rusttijden, waarvan er één ten minste een uur moet duren – dus ook meer dan een uur mag bedragen –, alsook door een rusttijd van meerdere uren mag worden onderbroken, voor zover de totale rusttijd niet meer bedraagt dan 14 uur, hetgeen hier het geval is. Ten aanzien van de beperking van de duur van de rusttijd tot maximaal 14 uur heeft de Senat zich laten leiden door de overweging dat de maximale rusttijd in de zin van punt 1.4, sub d, van hoofdstuk V van de bijlage bij verordening nr. 1/2005 niet alleen duidelijk lager moet zijn dan de in punt 1.5 genoemde rusttijd, maar ook de maximale duur van een vervoersperiode conform punt 1.4, sub d, van 14 uur niet mag overschrijden. De bijzonderheid van de in punt 1.4., sub d, vastgestelde rusttijd is immers onder meer dat de dieren niet worden gelost, maar op het transportvoertuig blijven. Dit maakt tegelijkertijd duidelijk dat de rusttijd van punt 1.4., sub d, de gezondheid van de dieren weliswaar beter waarborgt dan het vervoer van de dieren over de weg, maar niet op dezelfde wijze als de in punt 1.5 geregelde rusttijd. De in punt 1.4, sub d, voorgeschreven rusttijd vervult derhalve ook niet – in tegenstelling tot de rusttijd overeenkomstig punt 1.5 – de functie van neutralisering van de reistijden voorafgaand aan deze rusttijd. Dat de duur van de overeenkomstig punt 1.4, sub d, nog toelaatbare rusttijd zich ook dient te richten naar de maximale duur van een vervoersperiode, vloeit naar de opvatting van de Senat ook voort uit de beoogde doelstelling van verordening nr. 1/2005, namelijk een opeenstapeling van lange reistijden zoveel mogelijk te beperken.

[Or. 18]

Aanvaarding van de hierboven geschetste opvatting van de rusttijd in de zin van punt 1.4, sub d, van hoofdstuk V van bijlage I bij verordening nr. 1/2005 wordt volgens de Senat evenwel verhinderd door de in het schrijven van de Europese Commissie van 27 juli 2012 (Ares (2012) 913978) en 7 maart 2013 (Sanco A2/BMA/sv (2013) 306919) uiteengezette rechtsopvatting.

b) Tweede prejudiciële vraag

Op grond van artikel 2, lid 2, van verordening nr. 817/2010 dient de officiële dierenarts van de plaats van uitgang onder meer na te gaan of de voorwaarden van verordening (EG) nr. 1/2005 vanaf de plaats van vertrek tot de plaats van uitgang zijn vervuld (eerste alinea, sub a). Indien de officiële dierenarts van de plaats van uitgang ervan overtuigd is dat de in lid 2 genoemde voorwaarden zijn vervuld, certificeert hij dit door overeenkomstig artikel 2, lid 3, van verordening nr. 817/2010 een vermelding alsmede zijn stempel en handtekening aan te brengen op het document dat het verlaten van het douanegebied van de Gemeenschap bewijst. Tegen de achtergrond van deze bepalingen is de opvatting gerechtvaardigd dat het aanbrengen van de vermelding door de officiële dierenarts overeenkomstig artikel 2, lid 3, van verordening nr. 817/2010 een materiële voorwaarde voor een positieve beslissing op de aanvraag om betaling van uitvoerrestituties is, met als rechtsgevolg dat de rechtmatigheid van de weigering om een dergelijke vermelding aan te brengen, alleen kan worden getoetst door de

autoriteit aan wie het handelen van de betrokken dierenarts kan worden toegerekend, en dat in het kader van de procedure voor de toekenning van uitvoerrestitutie niet hoeft te worden getoetst om welke redenen de vermelding is geweigerd (in die zin uitdrukkelijk het Oostenrijkse Verwaltungsgerichtshof (bestuursrechter), arrest van 24 september 2006, 2000/17/0226 E).

Daarentegen geeft de verwijzende Senat de voorkeur aan de opvatting dat de vermelding door de officiële dierenarts overeenkomstig artikel 2, lid 3, van verordening nr. 817/2010 een puur procedurele ambtelijke handeling is, die alleen tegelijk met de tegen de inhoudelijke beslissing – dus de weigering van betaling van de uitvoerrestitutie – in te stellen rechtsmiddelen kan worden aangevochten. De Senat heeft zich wat betreft deze opvatting laten leiden door enerzijds de overweging dat noch verordening nr. 817/2010 noch verordening nr. 1234/2007 noch de thans geldende uitvoerrestitutieverordening nr. 612/2009 bepaalt dat de vermelding door de officiële dierenarts overeenkomstig artikel 2, lid 3, van verordening nr. 817/2010 de betekenis van een basisbesluit heeft, met het gevolg dat in het kader van de beroepsprocedure tegen **[Or. 19]** de weigering tot betaling van de uitvoerrestitutie, de vraag of de voorwaarden van verordening (EG) nr. 1/2005 vanaf de plaats van vertrek tot de plaats van uitgang zijn vervuld, niet (meer) mag worden getoetst en dat veeleer de positieve respectievelijk negatieve conclusie van de officiële dierenarts bindend is en dient te worden overgenomen.

Anderzijds heeft de verwijzende Senat overwogen dat het Hof van Justitie van de Europese Unie bij arrest van 25 november 2008 (C-455/06) heeft bepaald dat de op het gebied van uitvoerrestituties bevoegde nationale autoriteit mag beslissen dat bij een dierentransport de voorschriften van richtlijn 91/628/EEG inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer, zoals gewijzigd bij richtlijn 95/29 (de voorloper van verordening nr. 1/2005), niet zijn nageleefd, hoewel door de officiële dierenarts overeenkomstig artikel 2, lid 3, van verordening nr. 615/98 (een voorloper van [artikel] 2, lid 3, van verordening nr. 817/2010) is verklaard dat het transport wel met de voorschriften van voornoemde richtlijn in overeenstemming was (samenvatting sub 1, punt 32). Het Hof van Justitie heeft deze overweging gemotiveerd met het argument dat de vermelding door de officiële dierenarts geen onweerlegbaar bewijs vormt dat richtlijn 91/628/EEG (thans verordening nr. 1/2005) in acht is genomen. Indien de voor de betaling van de uitvoerrestitutie bevoegde autoriteit objectieve en concrete gegevens heeft aangevoerd op grond waarvan kan worden vastgesteld dat de door de exporteur bij zijn aanvraag voor uitvoerrestitutie gevoegde documenten – namelijk het certificaat van de officiële dierenarts – niet kunnen bewijzen dat de voorschriften van richtlijn 91/628/EEG inzake de bescherming van dieren tijdens het vervoer zijn nageleefd, zo luidt het arrest van het Hof van 25 november 2008 (C-455/06) verder, dient de exporteur in voorkomend geval aan te tonen in welk opzicht de bewijselementen die door deze autoriteit zijn aangedragen voor de conclusie dat verordening nr. 615/98 (thans: verordening nr. 817/2010) en richtlijn 91/628/EEG (thans: verordening nr. 1/2005) niet zijn nageleefd, niet ter zake dienend zijn (punt 30; zie ook arrest van het Hof van 13 maart 2008, C-96/06, punt 42). Met

het oog op deze rechtspraak van het Hof is de verwijzende Senat van mening dat de vraag van de bindende werking van de vermelding door de officiële dierenarts overeenkomstig artikel 2, lid 3, van verordening nr. 817/2010 alleen uniform kan worden beantwoord; indien de voor de uitvoerrestitutie bevoegde nationale autoriteit niet is gebonden aan de verklaring van de officiële dierenarts dat de voorschriften van verordening nr. 1/2005 vanaf de plaats van vertrek tot de plaats van uitgang zijn nageleefd, zou dit naar de opvatting van de Senat tegen de achtergrond van de **[Or. 20]** actus-contrarius-gedachte ook gelden voor het omgekeerde geval dat de officiële dierenarts de naleving van de bepalingen inzake dierenbescherming niet heeft bevestigd.

De verwijzende Senat is bovendien geneigd aan te nemen dat de vermelding door de officiële dierenarts noch als een beschikking van een douaneautoriteit in de zin van artikel 4, punt 5, van het douanewetboek⁴ noch als een administratief besluit naar nationaal recht dient te worden beschouwd. De vermelding door de officiële dierenarts zal immers noch een normatief karakter hebben, noch rechtstreekse externe rechtsgevolgen teweegbrengen – hetgeen zowel voor een beschikking van een douaneautoriteit als ook voor een administratief besluit een constitutieve voorwaarde is. De rechtssfeer van de exporteur wordt pas geraakt door de beslissing van het nationale betaalorgaan inzake de toekenning van de restitutie; de vermelding zelf heeft daarentegen geen rechtstreeks rechtsgevolg. Met het oog op de beslissing van het betaalorgaan moet de vermelding door de dierenarts worden beschouwd als een maatregel ter opheldering van de feiten en dus als één afzonderlijke stap binnen een gefaseerde procedure.

De verwijzende Senat heeft in dit verband overwogen dat de Uniewetgever in artikel 4, lid 2, onder a), van verordening nr. 817/2010 heeft bepaald dat overeenkomstig artikel 46 van verordening (EG) nr. 612/2009 gedane aanvragen om betaling van de uitvoerrestitutie binnen de daar genoemde termijn dienen te worden aangevuld met het naar behoren ingevulde document als bedoeld in artikel 2, lid 3, van verordening nr. 817/2010. Uit deze bepaling kan worden afgeleid dat de vermelding door de officiële dierenarts overeenkomstig artikel 2, lid 3, van verordening nr. 817/2010 een formele voorwaarde voor de restitutie vormt. Aan deze formele restitutievoorwaarde zal evenwel – zoals eerder in een ander verband uiteengezet – reeds zijn voldaan door overlegging van de vermelding op zich, zonder dat de inhoud van de vermelding zelf nog van belang is. Of de exporteur en daarmee in casu verzoekster gedurende het transport van de dieren de bepalingen van verordening nr. 1/2005 heeft nageleefd, dient dan door de voor de uitvoerrestitutie bevoegde nationale autoriteit te worden getoetst uit puur materieelrechtelijk oogpunt. In het kader van dit onderzoek mag de autoriteit vanzelfsprekend de bevindingen van de officiële dierenarts in zijn op grond van artikel 2, lid 2, tweede alinea, van verordening nr. 817/2010 opgesteld verslag overnemen of in twijfel trekken en afwijzen.

⁴ – Verordening (EEG) nr. 2913/92 van de Raad van 12 oktober 1992 tot vaststelling van het communautair douanewetboek (douanewetboek).

[Or. 21]

De verwijzende Senat acht ten slotte de volgende overweging niet onbelangrijk. De officiële dierenarts dient op grond van artikel 2, lid 2, tweede alinea, van verordening nr. 817/2010 een verslag op te stellen van de door hem uitgevoerde controle, waarin de bevindingen van de controle overeenkomstig artikel 2, lid 1, van verordening nr. 817/2010 worden opgenomen. Een kopie van dit verslag wordt – zoals ook in casu – toegezonden aan het betaalorgaan (zie artikel 2, lid 2, derde alinea, tweede zin, van verordening nr. 817/2010). Voor de beoordeling van de toestand en de gezondheid van de dieren is weliswaar specifieke deskundigheid en ervaring nodig, reden waarom deze controle door een dierenarts moet worden verricht (zie punt 5 van de considerans van verordening nr. 817/2010). Deze specifieke deskundigheid is evenwel niet meer vereist, als door het betaalorgaan dient te worden onderzocht of de in het verslag van de officiële dierenarts opgenomen bevindingen de betaling van de uitvoerrestitutie al dan niet rechtvaardigen.

4. Vanwege de hierboven toegelichte twijfels [OMISSIS] [verwijzing]